

OHJELMISTOJEN LAADUN JA KOON MITTAAMINEN

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

80

Mitat ja mittaus

- "You can't control what you can't measure" – Tom DeMarco, 1982.
- DeMarcon toteama on kaikkien mittausasiantuntijien motto: ilman mittauksia ei ole ohjausta.
 - ◆ Väite on tietenkin liioiteltu. Kaikkia merkittäviä tietoja ei osata, voida tai haluta mitata. Mutta: **mittaamalla ohjaus helpottuu.**

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

81

Mitat ja Mittaus

- Yrityksen laatuavoitteet voidaan esittää erityisten indikaattorien tavoitearvojen avulla (haluttu taso)
 - ◆ *Mittausohjelma* määrittelee indikaattorit ja mittaukset
- Esimerkiksi *asiakastyytyväisyyden ja uskollisuuden mittaminen* usealla indikaattorilla
 - ◆ Mieliipidekyselyt
 - ◆ "Net Promoter Score"
 - ◆ Häiriöilmoitusten ja tukipyyntöjen lukumäärän kehitys (suhteessa käyttäjämäärään)
- Mittareiden halutaan *arvioida, ennustaa tai tilastoida* tuotteita, tuotantoprosesseja, resursseja ym. ohjauksen ja kehittämisen tarpeisiin

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

82

Mitat ja Mittaus

- Vaikka mittauksia ei tehtäisikään täydessä laajuudessaan (tai tehdään ne vain kertaluonteisesti), mittausohjelma toimii *kommunikaation ja sitouttamisen* välineenä
 - ◆ Mittausohjelman toimeenpanoa tärkeämpää on saada kaikki ymmärtämään ja hyväksymään mitä tavoitellaan
- **Huom!** - mittauksen käyttö *palkitsemisen* tai *henkilökohtaisen suoriutumisen arvioinnin* perusteena kääntyy kuitenkin helposti itseään vastaan
 - ◆ Voi olla monta tapaa saada mittarit näyttämään haluttuja arvoja, eivätkä kaikki ole tarkoituksenmukaisia
 - ◆ Kehittäjät vierastavat henkilöön kohdistuvia mittauksia ja vaihtavat työpaikkaa

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

83

Mitta, mittaus, mittari

- *Mitta* tai *metriikka* (measure, metric) on luku tai symboli, joka karakterisoi kiinnostuksen kohteen (entity) tiettyä ominaisuutta (attribute)
- *Mittaus* (measurement) on prosessi, joka liittyy luvun tai symbolin jonkin tosimaailman olion ominaisuuteen sen kuvailemiseksi selvästi määritellyn säännön mukaan
- *Mittari* tarkoittaa yleensä mittaa, tai mittaa ja sen mittauksessa käytettyä menetelmää (~mittauksen määrittänyt suoritustapa)
 - ◆ Tekniikassa mittarilla tarkoitetaan yleisesti myös *mittalaitetta*, jolla tietty mittaus tehdään ja josta mittauksen tulos voidaan suoraan lukea

Katso myös: Mittaaminen, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Mittaaminen>

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

84

Mittaus

- Edellä annettu mittauksen määritelmä sopii tilanteisiin, joissa on olemassa "luonnonlain" omainen, kokeellisesti vahvistettu *syy-seuraussuhde* prosessissa mitatun *ominaisuuden* ja *mitan* välillä (fysikaaliset systeemit)
 - ◆ Esimerkiksi hyvin pienten ja hyvin suurten lämpötilojen mittaamiseen käytetään aivan erilaisia menetelmiä, jotka on kuitenkin tieteellisesti (teorian ja kokeiden avulla) todettu *päteviksi ja luotettaviksi*

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

85

Mittaus

- Kuten myöhemmin näemme, ohjelmisto- ja ohjelmistoprosessimittareissa syy-seuraussuhteet eivät ole aina kovin vahvasti perusteltuja
- Kaner ja Bond¹ korostavat syy-seuraussuhteen merkitystä ohjelmistomittareissa määrittelemällä mittauksen seuraavasti

◆ "Measurement is the empirical, objective assignment of numbers, according to a rule derived from a model or theory, to attributes of objects or events with the intent of describing them"

◆ Taustalla on siis oltava *malli* tai *teoria*, joka selittää uskottavasti kohteen ominaisuuden ja sen mitan välisen kausaalisen yhteyden, ei pelkästään tilastollinen korrelaatio

¹KANER, Cem, et al. Software engineering metrics: What do they measure and how do we know? In: In METRICS 2004. IEEE CS. 2004. Kevät 2015 Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu 86

Suorat ja johdetut mittarit

- Mittarit voivat olla *suoria* (direct) tai *johdettuja* (indirect)
 - ◆ Suorien mittareiden mittaukset kertovat sellaisenaan kohteen tilasta (luontaisesti valideja). Esimerkiksi lämpötila on suora mittari. $f(\text{ominaisuus}) \rightarrow \text{arvo}$
 - ◆ Johdettujen mittareiden mittaukset saadaan yhden tai useamman suoran mittarin mittausten funktiona. Esimerkiksi kuukauden keskilämpötila on johdettu mittari. $h(f(o_1), g(o_2), \dots) \rightarrow \text{arvo}$
 - ◆ Monien ohjelmistomittarien kohdalla voidaan kuitenkin kysyä, kuinka suoria ja valideja "suorat" mittarit ovat – esim. mitkä asiat oikeasti luokitellaan vioiksi tai kuinka tarkkaan vikojen korjaamisesta todella pidetään kirjaa
- *Sijaismittaa* (surrogate metric) käytetään, kun itse ominaisuuden mittaaminen on mahdotonta
- Mittarien avulla halutaan *arvioida, ennustaa* tai *tilastoida* mittajaan kannalta mielenkiintoisia kohteen ominaisuuksia

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

87

Ohjelmistomittarit

- Ohjelmistotuotannossa on paljon suoria ja johdettuja mittareita, *ohjelmistomittareita* (software metrics).
- Ohjelmistomittareilla ja laatutekijöillä on yhteys. Useimpien laatutekijöiden sisältä voidaan löytää osatekijöitä, joiden toteutumista voidaan arvioida mittareilla.
- Kun laatutekijän osatekijöiden mittarit näyttävät, että osatekijät toteutuvat ohjelmistossa, laatutekijä toteutuu ohjelmistossa *ainakin osittain*.
 - ◆ Miksi vain osittain?
 - laatutekijä on yleensä enemmän kuin osatekijöidensä summa
 - kaikille osatekijöille ei ole varmoja mittareita
 - Mittareiden taustalla olevissa teorioissa ja niiden kokeellisessa varmennuksessa on puutteita

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

88

LAATUMITTARIT

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

89

Laatumittarit

- Laatumittarit mittaavat ohjelmistotuotteen tai ohjelmistoprosessin laatua.
 - ◆ Laatumittari on funktio, jonka syöteenä on ohjelmistoon liittyvä data ja tuloksena dataa kuvaava numeerinen arvo.
 - ◆ Laatumittarin numeerinen arvo (mittauksen tulos) kertoo, missä määrin mitattu data täyttää mittarilla kuvattavan laatuattribuutin (quality attribute)
 - Laatuattribuutti tarkoittaa jotakin laadun ominaisuutta. Esimerkiksi laatutekijät ja -osatekijät (characteristics) ovat laatuattributteja
 - Arvon tulkinta vaatii usein sen suhteuttamista *kokeellisesti* tai *kokemusperäisesti* määriteltyyn tavoitetasoon

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

90

"Onks kymppi paljon vai vähän?"

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

91

Laatumittarien tarkoitus

- Laatumittarit ovat laadunvarmistuksen työkaluja. Niiden avulla
 - ◆ varmennetaan, että ohjelmistoprojekti etenevät oikein:
 - verrataan toteutunutta laatua ja laatutason vaihtelua suunniteltuun laatuun
 - verrataan toteutunutta aikataulua ja budjettia suunniteltuun aikatauluun ja budjettiin
 - ◆ tunnistetaan, milloin kehitys- tai ylläpitoprosessia pitää parantaa:
 - kerätään historiatietoa toteutuneista projekteista ja tuotteista
- Mittarit voivat olla
 - ◆ prosessikohtaisia: miten hyvin prosessi ja sen ilmentymä (projekti) vastaavat toisiaan
 - ◆ tuotekohtaisia: miten hyvin tuote ja sen laatutekijät vastaavat toisiaan.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

92

Laadun mittaus SQuaRE 2502n –standardien mukaan

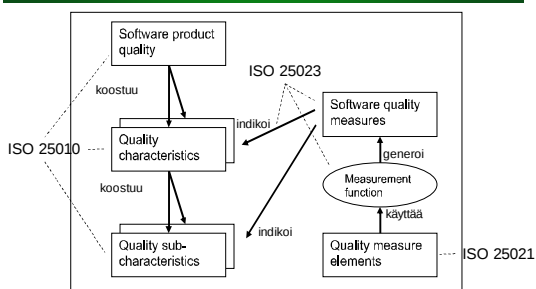
- Laatumalli 25010 määrittelee käytön laadun ja tuotelaadun piirteet, joista valitaan kullekin projektille relevantit piirteet
- 25020 ja 25021 luo puitteet ohjelmistomittareiden määrittelylle
- 25022 ja 25023 antavat suosituksia ja esimerkkejä, mitä mittareita kunkin laatupiirteiden kohdalla kannattaa käyttää
- Huom - prosessin mittaamiseen oma standardinsa
 - ◆ ISO/IEC 15504 SPICE <http://www.sfsedu.fi/materiaalit>

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

93

Laadun mittaus - tuotelaatu

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

94

Laadun mittaus

- Ohjelmiston laatuun liittyviä mitattavia ominaisuuksia standardi kutsuu kvantifioitaviksi ominaisuuksiksi (property to quantify, ei ed. kuvassa)
- Ominaisuus kvantifioidaan käyttämällä mittausmenetelmää (measurement method), joka on toimenpiteiden sarja, joka liittää ominaisuuteen tietyn tyyppisen (measurement scale) arvon
- Saatua ominaisuuden arvoa kutsutaan perusmitaksi (quality measure element)

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

95

Laadun mittaus

- Perusmitat kytketään laatupiirteisiin johdettujen laatumittareiden kautta (software quality measures)
 - ◆ Kuhunkin laatumittariin liittyy mittausfunktio (measurement function) eli algoritmi, joka (yleensä) yhdistää useamman perusmitan yhdeksi laatumittarin arvoksi
 - ◆ Samaan laatupiirteeseen liittyy tyypillisesti useita laatumittareita, joiden avulla laatu kvantifioidaan
 - ◆ Laatumittarin määrittelystä ilmenee, mikä on *peruste mittarin ja laatupiirteiden yhteydelle*

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

96

Tuotelaadun mittarit

- ISO 25023 määrittelee kullekin laatupiirteelle yhden tai useamman mittarin, ja antaa suosituksia niiden käytöstä
 - ◆ Aksellilla "Erittäin suositeltava – Suositeltava – Harkinnan mukaan"
 - ◆ Soveltuvuus ulkoisen ja/tai sisäisen laadun mittaamiseen
- Määrittelee myös perusmitat, joihin johdetut laatumittarit perustuvat sekä perusmittojen käyttämät mittayksiköt ja -asteikot (esim. koko, aika, työmäärä)
- Eri ohjelmistomittareita ja niiden suhdetta laatuun tarkastellaan lisää myöhemmin kurssilla!

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

97

Laatumittarien valinta

- Laatumittareita valittaessa määrä ei korvaa laatua. On parempi valita pieni joukko hyvin määritellyjä mittareita kuin mitata kaikkea mahdollista
 - SQuaRE 25022, 25023 antavat suosituksia ja esimerkkejä
- Valittavat mittarit riippuvat siitä,
 - mikä on kiinnostavaa ja
 - mitä on ylipäänsä mahdollista mitata.
- Jotta mittarien käyttö olisi tehokasta, sen täytyy olla keskitettyä. Mittarit täytyy määritellä ylhäältä alaspäin (ensin tavoite, sitten siihen sopivat mittarit), sillä erilaisia mittareita on valtava määrä.
- Koska kaikkea ei voi eikä kannata mitata, valitut mittarit on perusteltava hyvin. Tähän voidaan käyttää *Goal Question -Metric*-menetelmää (GQM, Basili & Rombach, 1988).

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

98

Goal - Question - Metric

- GQM^[1] perustuu näkemykseen, jonka mukaan järkevään mittaukseen yrityksen tarvitsee
 - Määritellä yritys- ja projektitason *tavoitteet*
 - Löytää ne yritys-, projekti- ja tuotetason *tiedot*, jotka määrittävät tavoitteiden toteutumista yrityksen *toiminnan* tasolla
 - Suunnitella kehys, jonka avulla tiedot *kerätään* ja *tulkitaan* kuvaamaan tavoitteita ja niiden toteutumista
- Eli:
 - Mitä halutaan tietää ja miksi?
 - Mitä pitää selvittää yrityksen tuotteista ja prosesseista, jotta voidaan muodostaa tarvittava näkemys?
 - Miten nämä tuotteita ja prosesseja koskevat tiedot käytännössä kerätään ja miten niitä pitää tulkita?
- GQM tarjoaa keinot määritellä kysymyksiin vastaava mittarijoukko.

[1] <http://www.cs.umd.edu/~mvz/handouts/gqm.pdf>

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

99

GQM-kolmitasomalli

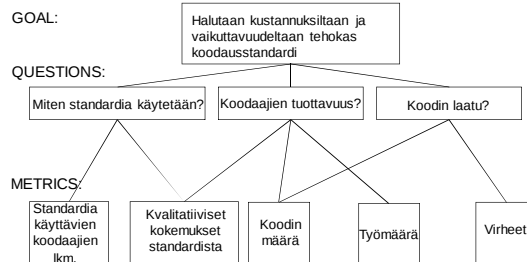
- GQM on kolmitasoinen malli:
 - Käsitetaso (GOAL)
 - Selvitetään halutut tuote-, prosessi- ja resurssitavoitteet. Eli mittauksen kohde ja mitä siitä halutaan tietää tai muuttaa ja kenen näkökulmasta.
 - Toimintataso (QUESTION)
 - Tavoitteiden perusteella johdetaan joukko kysymyksiä, jotka kuvaavat kunkin tavoitteen toteutumista sitä luonnehtivien asiointien kautta
 - Kukin kysymys luonnehtii mittauksen kohdetta laatuun liittyvän ongelman tai faktan kannalta ja tietyistä näkökulmista.
 - Kvantitatiivinen taso (METRIC)
 - Kuhunkin kysymykseen etsitään sellainen (objektiivinen tai subjektiivinen) mittari/mittarit, jonka avulla kysymykseen saadaan kvantitatiivisia vastauksia.
- GQM:lla ei kannata tehdä liian kunnianhimoisia suunnitelmia. Aluksi on parempi etsiä perusmittarit ydinkysymyksiin ja sen jälkeen vähitellen parantaa mittarikehystä lisäämällä kysymyksiä ja niihin liittyviä mittareita.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

100

GQM-esimerkki 1

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

101

GQM-esimerkki 2

Tavoite	Tarkoitus	Parannetaan
	<i>Kohde (prosessi)</i>	muutospyyntöjen käsittelyn
	<i>Asia/ongelma</i>	ajallista täsmällisyyttä ja tehokkuutta
	<i>Näkökulma</i>	projektipäällikön näkökulmasta.
Kysymys 1		Mikä on nykyinen muutospyyntöjen käsittelynopeus?
Mittarit		- Muutospyyntöjen keskim. käsittelyaika - Keskipoikkeama - Käsittelyaikatavoitteen ylärajan ylittävien pyyntöjen osuus prosentteina
Kysymys 2		Tehostuuko käsittely parannusten myötä?
Mittarit		- Nykyinen keskimäär. käsittelyaika prosentteina valitusta perustasosta - Projektipäällikön oma subj. arvio

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

102

GQM

- Usealla GQM mallilla voi olla yhteisiä kysymyksiä ja mittareita
 - Ohjaa siihen, että mittauksen suorituksessa voidaan ottaa huomioon eri näkökulmat mitattavaan asiaan
 - Sama mittaus voi tuottaa erityyppisiä arvoja näkökulmasta riippuen

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

103

KOON MITTARIT

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

104

Ohjelmiston kokomittarit

- Huomattavassa määrässä ohjelmiston laatumittareita mitataan niiden osana ohjelmiston kokoa. Vaikka erilaisia kokomittareita on lukemattomia, kaksi on ylitse muiden:
 - ◆ KLOC (Kilos Lines Of Code): Kuinka monta tuhatta koodiriviä on ohjelmistossa.
 - ◆ FP (Function Points), toimintopisteet: Kuinka paljon toiminnallisuutta on ohjelmistossa.
- Muita kokomittareita:
 - ◆ Montako lausetta on ohjelmistossa (KLOC-variantti).
 - ◆ Montako luokkaa/metodia/funktiota on ohjelmistossa.
 - ◆ Montako riippumatonta polkua (independent path) on ohjelmistossa tai (yleensä) sen osassa.
 - Riippumaton polku on sellainen suoritusreitti ohjelmistossa, että sitä ei voi saada yhdistämällä muista riippumattomista poluista.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

105

KLOC

- KLOC on yleisin ohjelmiston kokomittari. Sillä mitataan ohjelmiston kokoa koodiriveinä joko kommenttien kanssa tai ilman niitä.
- KLOC on (suhteellisen) selkeä mittari, joka kuvaa koon lisäksi yllättävän hyvin kompleksisuutta: mitä isompi ohjelmisto/ohjelma/luokka/metodi tms. on, sitä mutkikkaampi se yleensä on (ja esimerkiksi sitä hankalampi testata ja ylläpitää).
- KLOC:n heikkous on sen ohjelmointikieliriippuvuus. Eri ohjelmointikielillä toteutetuista ohjelmistoista lasketut KLOC-luvut eivät ole keskenään verrannollisia.
- Myös koodaustyyli vaikuttavat jonkin verran koodirivien määrään, mutta isoilla ohjelmistoilla erojen suhde koodirivien kokonaismäärään on melko pieni.
 - ◆ KLOC:n sijaan kannattaa laskea esimerkiksi puolipisteitä (so. lauseita), jos koodirivin pituuden vaihtelu osoittautuu ongelmaksi.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

106

KLOC-ongelmia

- Koska KLOC riippuu käytetystä ohjelmointikielestä ja koodaustavasta, KLOC-arvot ovat monen, laadun kannalta vähemmän tärkeän muuttujan summa.
- Lisäksi KLOC:lla on ikävä ominaisuus: se on nimensä mukaisesti koodirivien määrä, joten **sitä ei voida laskea, ennen kuin koodi on kirjoitettu**.
- Miten lasketaan kirjastoista/kehikysistä uudelleenkäytetyt koodirivit??
 - ◆ Lähdekoodia ei edes usein saatavissa
- KLOC-arvoja voidaan arvioida, mutta arviot ovat summattaisia. Olisi parempi, jos jo määrittely- tai suunnitteluvaiheessa ohjelman koole voisi antaa luotettavan arvion.
- Määrittelystä laskettava kokoarvio on mahdollista *toimintopisteillä* (function points). Niiden avulla jo melko yleisistä määrittelyistä voidaan arvioida, miten paljon toiminnallisuutta ohjelmistossa on.
 - ◆ Arviot tarkentuvat projektin edetessä ja ohjelmiston vaiheittain valmistuessa

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

107

Toimintopisteet

- Toimintopisteiden laskemisen pääidea on tuloksen riippumattomuus toteutusteknologiasta: lasketaan *toiminnallisuuden* määrä
 - ◆ Ei väliä koodataanko C:llä vai Javalla, toiminnallisuus on sama
 - ◆ Tuo esiin *tuottavuuserot* -> kuinka paljon koodia ja työtä tarvitaan tietyn kokoisen toiminnallisuuden toteuttamiseen
- Toimintopisteet on esitelty niinkin aikaisin kuin vuonna 1979 (Albrecht). Vaikka menetelmää on tämän jälkeen kehitetty eteenpäin, on alkuperäinen malli edelleen yllättävän toimiva.
 - ◆ Tällä hetkellä (alkuperäisestä) toimintopistemalleista huolehtii kokonainen organisaatio: International Function Point Users Group, IFPUG (www.ifpug.org).
- Toimintopistestandardia on useita, esimerkiksi suomalainen FISMA –menetelmä (ISO/IEC 29881:2010, myös suomenkielisenä SFS –standardina)
 - ◆ <http://www.fisma.fi/toiminta/metodit/> ja http://www.fisma.fi/wp-content/uploads/2006/09/fisma_fsm_method_1.1.pdf

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

108

Toimintopisteiden laskenta 1

Perinteiset toimintopisteet lasketaan kolmessa vaiheessa:

1. Lasketaan *raakapisteet*
 - ◆ Arvioidaan ohjelmiston "komponenttien" määrä:
 - ◆ syötteiden määrä, kuten lomakkeet
 - ◆ tulosteiden määrä, kuten raportit ja virheilmoitukset
 - ◆ kyselyiden määrä, kuten generoitavat näytöt
 - ◆ loogisten tiedostojen määrä, kuten tietokannan taulut
 - ◆ ulkoisten liittymien määrä, kuten käytölliittymät, liittymät muihin järjestelmiin ja liittymät muihin sovelluksiin
 - ◆ Määritellään kullekin komponentille painokertoimen sen mukaan, miten työlääksi sen toteuttaminen arvioidaan (helppo/yksinkertainen, keskimääräinen, vaikea/monimutkainen):
 - ◆ syötteet: 3 (yksinkertainen), 4 (keskimääräinen), 6 (vaikea)
 - ◆ tulosteet: 4, 5, 7
 - ◆ kyselyt: 3, 4, 6
 - ◆ loogiset tiedostot: 7, 10, 15
 - ◆ ulkoiset liittymät: 5, 7, 10
 - ◆ Lasketaan komponenttimäärien ja painokertoimien tulojen summa.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

109

Toimintopisteiden laskenta 2

- Lasketaan ohjelmiston *kompleksisuuskerroin* (complexity factor)
 - Kompleksisuuskerroin saadaan arvioimalla 14 kysymystä asteikolla 0-5, missä
 - 0=ei vaikutusta, 1=satunnainen, 2=kohtalainen, 3=keskimääräinen, 4=merkittävä, 5=olennainen vaikutus.
 - Saadut arvot lasketaan yhteen.
- Lasketaan toimintopisteet FP kaavalla

$$FP = CFP * (0,65 + 0,01 * RCAF),$$
 missä
 - CFP = raakapisteet
 - RCAF = kompleksisuuskerroin

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

110

Kompleksisuuskerroimen kysymykset

Kompleksisuuskerroimen RCAF kysymykset:

- Tarvitaanko luotettavaa tietojen varmistus- ja palautusmenettelyä?
- Tarvitaanko tietoliikenneominaisuuksia?
- Onko hajautettua prosessinhallintaa?
- Onko kyseessä suorituskykykriittinen ohjelmo?
- Käytetäänkö järjestelmää raskaasti kuormitetussa ympäristössä?
- Tarvitaanko interaktiivista tietojen syöttöä ohjelmiston suoritusaikana?
- Täytyykö interaktiivinen tietojen syöttö synkronoida usealle näytölle tai operaatiolle?
- Päivitetäänkö tiedostoja interaktiivisesti ohjelmiston suoritusaikana?
- Ovatko syötteet, tulosteet, tiedostot tai kyselyt monimutkaisia?
- Onko ohjelmiston suorittama laskenta monimutkaista?
- Onko koodi tarkoitettu uudelleenkäytettäväksi?
- Ovatko ohjelmiston muunnokset ja asennus mukana suunnittelussa?
- Onko ohjelmo suunniteltu toimivaksi useina versioina eri organisaatioissa?
- Onko ohjelmiston käytettävyyden keskeisessä roolissa?

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

111

FP-esimerkki

- Olkoon meillä sovellus, jolle on tehty seuraavat kokoarvot:
 - 1 yksinkertainen syöte, 1 monimutkainen
 - 2 keskivertoa tulostetta, 1 monimutkainen
 - 1 helppo kysely, 1 keskiverto, 1 monimutkainen
 - 1 yksinkertainen tiedosto, 1 monimutkainen
 - 2 monimutkaista ulkoista liittymää
- Kompleksisuuskerroimeksi on saatu 41 (14 kysymystä, vajaa 3 pistettä/kysymys).
- Näillä arvoilla saadaan:
 - $CFP = (1*3+1*6)+(2*5+1*7)+(1*3+1*4+1*6)+(1*7+1*15)+(2*10) = 9+17+13+22+20 = 81$
 - $RCAF = 41$
 - $FP = CFP * (0,65 + 0,01 * RCAF) = 81 * (0,65 + 0,41) = 81 * 1,06 = \underline{85,86}$

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

112

FP:n edut ja haitat

Edut:

- Arviointia voidaan tehdä jo ennen projektin alkua, joten FP:n arvoja voidaan käyttää projektin aloituspäätöksen tukena.
 - "Pikalaskurit"
- FP ei riipu käytettävistä ohjelmointikielistä tai työkaluista -> eri teknologioilla toteutettujen projektien vertailtavuus
- FP on osoittautunut melko luotettavaksi toiminnallisuuden mittariksi.
- FP:n laskeminen mahdollistaa yksikkökustannusperustaisen projektin ohjauksen ja laskutuksen -> laskutus perustuu toimitetun toiminnallisuuden määrään, ei tehtyihin tunteihin
 - Vrt. "Running Tested Features" ketterän kehityksen metriikka^[1]

[1] <http://xprogramming.com/articles/jatrmetric/>

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

113

FP:n edut ja haitat

Kritiikkiä:

- Saadut FP-arvot ovat *osittain subjektiivisia* (menetelmästä riippuen). Ne riippuvat käytetyistä kriteereistä, käytetystä FP-variantista ja arvioijasta. Myös *käsityönä tehtävän laskennan kalleutta* on moitittu (laskentaa on pyritty automatisoimaan).
- FP on tarkoitettu dataintensiivisille sovelluksille. Se antaa liian pieniä arvoja algoritmi-intensiivisille sovelluksille. Tämä tosin voidaan korjata käyttämällä modernimpia FP-variantteja.
- Huomaa, että toimintopisteiden (toiminnallisuuden) määrä on vain yksi projektin työmäärään ja kustannuksiin vaikuttava tekijä^[1, s. 51]
- Esimerkiksi FiSMA:n ND21 tilanneanalyysimenetelmä uuskehitykseen ottaa huomioon 21 vaikuttavaa tuottavuus-tekijää, joista tuotteen laatuvaatimukset ovat yksi osuus
- <http://www.fisma.fi/toiminta/menetelmat/>

[1] Pekka Forselius: Onnistunut tietojärjestelmän hankinta. Talentum, 2013.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

114

FP:n ja KLOC:n suhde

- Koska sekä KLOC että FP mittaavat ohjelmiston kokoa, luonteva kysymys on, onko mittareilla yhteys.
- Tällainen yhteys on olemassa. Tietyllä ohjelmointikielillä yhden toiminnallisuuspisteen toteutus vie sovelluksesta riippumatta likimain saman verran koodirivejä ("backfired" function point count).
- Seuraavassa muutamia suhdelukuja (LOC/FP) (1 KLOC = 1000 LOC). Luvut ovat suuntaa antavia (täytyy kokeellisesti vahvistaa aika ajoin):
 - Assembler: 320 (esimerkki: $85,86 * 320 = 27475$ riviä koodia)
 - C: 130-90
 - Cobol: 100
 - C++: 65-55
 - Java: 45 (esimerkki: $85,86 * 45 = 3863$ riviä koodia)
 - Visual Basic: 30
 - Power Builder (sovelluskehitin): 15
 - SQL: 10
- Mitä ilmaisuvuomaisempi ohjelmointikieli on kyseessä, sitä pienempi on sen LOC/FP-suhdeluku.

Kevät 2015

Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

115